

Hamrelius bokhandel i Malmö räddas av förlag

● Hamrelius bokhandel i Malmö räddas av en ny ägare, rapporterar Sydsvenskan. Det är förlaget Hoi med säte i Helsingborg som tar över och i bästa fall öppnar den konkade butiken redan i helgen. Till gläde för alla som fortfarande

tror på den fysiska bokhandeln. Men om ett förlag verkligen är en bra ägare återstår förstås att se. Svensk Bokhandel skriver i sitt nya nummer att bokhandelsdöden ökar; fyra av tio svenska kommuner saknar en egen låda. Alla som gått

in i någon dammig bokhandel på vischan sörjer väl inte direkt att bokhandlarna blir färre. Men det finns vitala motbilder – som Sörlins i Rättvik. Det måste märkas på hyllorna att ägarna bryr sig. Jan Eklund

Vem ska äga? Foto: Anette Nantell

Tecknare för Dawit

SVERIGES BUDSKAP
TILL DEN ERITREANSKA
REGERINGEN ÄR TYDLIGT:
VI KOMMER FORTSÄTTA
RÄKNA DAGAR ÄNDA
TILLS DAWIT ÄR FRI!

ELLERMANNEN

Stöd kampanjen för Dawit Isaak på bankgiro 5045-0295

Debatt. Stefan Arvidsson om terrorism i guds namn

Efter Charlie Hebdo. Våldsdåden måste förstås som religiös politik och öppnar för nya frågor

● Från 9/11 till Charlie Hebdo pockar en fråga på. Är dessa våldsdåd muslimska våldsdåd? Eller är de i grunden politiska? Om de på något sätt är muslimska måste de vara religiösa. Frågorna kommer i ett annat ljus om vi först ställer samma fråga om mindre ödesdigra fenomen. Handlar den muslimska slöjan, den judiska kippan och den sikhiska turbanen om religion – eller är de bara klädesplagg? Det tycks uppenbart att frågan är fel-formulerad. De är religiösa kläder. Våldsdåden är på samma sätt varken religion eller politik, utan just religiös politik och måste förstås som sådana.

Utifrån en välvillig blick på våra medmänniskor och med insikter om vad imperialistiska övergrepp, misslyckad integration eller arbetslöshet kan göra med folk förklarar vi gärna dåden som i grunden politiska. Även om en sådan analys har något sympatiskt över sig missar den trots allt det som är typiskt för religion: den oöverträffat starka legitimeringen av föreställningar och värderingar.

I en religiös kultur är det inte bara jag som tycker si eller så, det är Gud. Tron att det inte bara är jag som hyser vissa åsikter, utan att de är en gudomlig sanning, gör något med människor. Den religiösa retoriken är effektiv när det gäller att ge människor hopp om allt ska ordna sig till det bästa, men den är också effektiv när det gäller att motverka sunt tvivel.

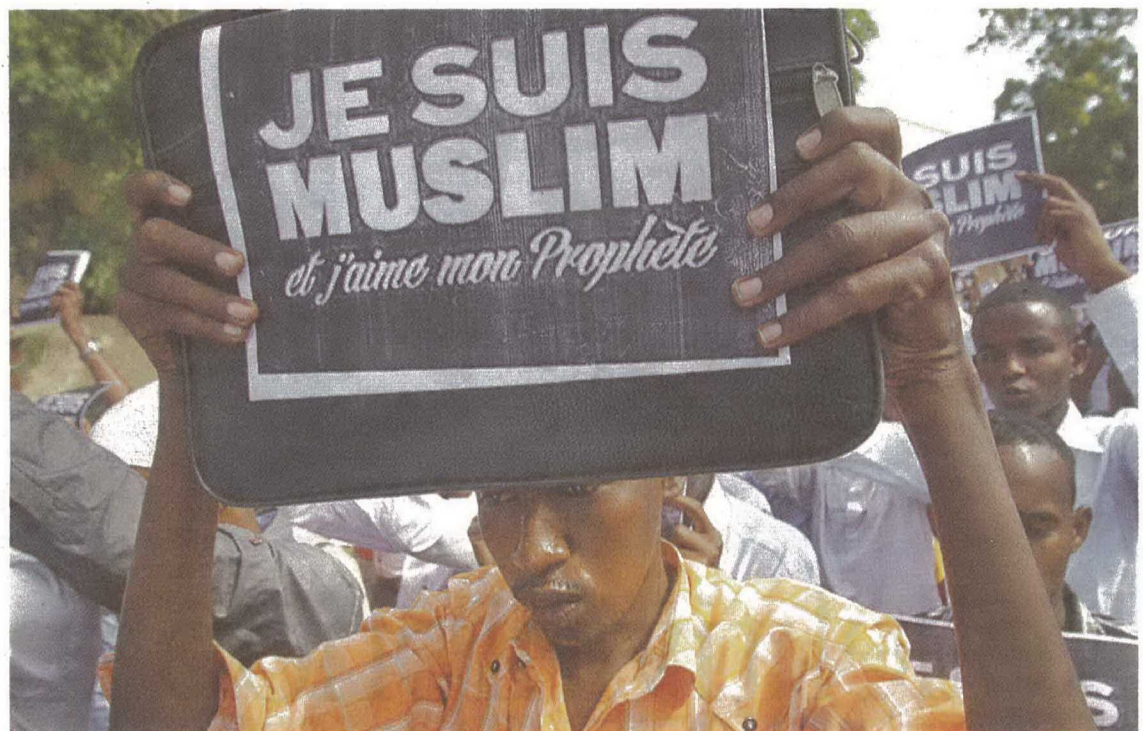
På samma sätt som vi inte kan fråga oss om det handlar om smakpreferenser eller religion (utan om religiöst kosthållning) eller om juridiska principer eller religion (utan om religiös rätt), tappar vi därför bort något grundläggande om vi inte beskriver våldsdåd utförda i någon guds namn som religiös politik.

Som regel paras synsättet som bortser från dådens religiösa dimension med uppfattningen att religion är något som per definition är välgörande. Föreställningar om människooffer, smutsiga oberörbara grupper eller korståg sägs då inte vara religiösa på riktigt eftersom de inte skänker tröst utan till och med strider mot en humanistisk värdegrund. Detta synsätt hjälper oss inte att förstå hur återopande av högre makter påverkar människors faktiska liv. All religion är faktiskt inte förenlig med humanistiska värderingar, hur gärna vi än skulle vilja det.

Om vi vill förstå hur en viss religion kan legitimeras våldsdåd måste vi vara någotsånär sofistikerade. Många religionshistoriska studier har visat att de normer som faktiskt formar människors liv i hög grad är oberoende av vad det står i heliga skrifter. Moralens formas istället av mer direkta, materiella omständigheter. Man kan därför inte på något enkelt sätt avslöja till exempel hinduismen som en våldsbejakande religion genom att citera Bhagavad-Gitans uppmaning till strid.

Samtidigt vet vi att när vi diskuterar religion kommer samtalen ständigt att cirkla runt vad det står i Bibeln, Koranen och andra heliga skrifter. Det skulle vara intellektuellt ohederligt att inte erkänna att vissa av dem i högre grad än andra är svåra att förena med humanistiska utgångspunkter. Men att de är svårförenliga är inte detsamma som att de är oförenliga och de religiösa traditionerna är ständigt stadda i förändring.

Men om vi nu har gett religionen sitt erkännande måste vi återvända till politiken. Religiös politik är visserligen en politik armerad av gudomligt stöd, men den är lika fullt politik. Folkmorden i Rwanda

Studenter i Somalias huvudstad Mogadishu protesterar mot karikatyrerna i tidningen Charlie Hebdo med slagorden "Jag är muslim och jag älskar min profet."

Foto: Farah Abdi Warsameh/AP

utfördes av kristna. Inbördeskriget på Sri Lanka legitimerades med hjälp av buddistisk teologi. Och det regerande partiet i Turkiet är muslimskt. Men dessa fenomen är också politiska. När vi väljer att överbetona den religiösa aspekten riskerar vi att misskänna rörelserna. Vi riskerar att okritiskt föra samman Turkiets demokratiska och marknadsliberala regeringsparti med det shiitiska styret i Iran med muslimska socialister med

All religion är faktiskt inte förenlig med humanistiska värderingar, hur gärna vi än skulle vilja det.

Islamiska staten. Vi måste inse att när vi väljer att klassificera en rörelse som antingen religiös eller politisk har vi tagit ett avgörande beslut som i grunden kommer att påverka såväl vårt kunskapsökande som vår moraliska bedömning.

Vilka är de väsentliga skillnaderna mellan Turkiets islamdemokrater och Europas kristdemokrater? Förstår vi egentligen inte mer av Islamiska staten om vi beskriver den som först och främst, förslagsvis, militant konservativ eller fascistisk? Vilka är egentligen de väsentliga skillnaderna mellan Islamiska staten och Francos katolska styre? Termen "islamofascism" är förvisso amerikansk propaganda som ska ge sken av att andra världskrigets ideologiska konfliktlinjer lever

vidare än i dag. Men den kanske trots det säger mer om människors bevekelsegrunder än "fundamentalist" eller "jihadist". Vi talar om "den kristna högern" i USA. Varför talar vi aldrig om "den muslimska högern"?

Den gudomliga auktoritet som religion skänker ska inte underkastas. Den påverkar individer. Men när allt kommer omkring är den bara ett sätt att underbygga föreställningar och värderingar. Det är förekomsten av dessa som vi i första hand måste förklara. Ett första elementärt steg är att klassificera dem rätt.

Stefan Arvidsson
Professor i religionshistoria
vid Linnéuniversitetet.
kulturdebatt@dn.se

Roman.

Underbar som idé men i praktiken lite för tråkigt

Åsa Nilsson
"H"

Natur & Kultur

Som en medveten replik till Lena Anderssons analys av förälskelse i "Egenmäktigt förfarande" kommer Åsa Nilssons "H", där en hjärnforskarens eget hippocampus berättar om förälskelse ur

vetenskaplig synvinkel. Det är en underbar idé, där varje del av hjärnan får sin egen personlighet. Det påminner också mycket, intressant nog, om den gamla föreställningen om människans inre som en ständigt pågående kamp mellan Förnuft och Känsla, Samvetet och Djävulen.

Den torra och logiska hjärnbarheten, Kortex, påpekar motsträvt nackdelarna med förälskelse i sig och alldeles särskilt med objek-

tet. Är chanserna särskilt stora att det blir ett bra förhållande? Är det värt besväret? Hippocampus å sin sida lockar med vaga möjligheter, ljuva drömmar och vackra minnen. Räkna inte så fyrkantigt, Kortex, det finns andra vinster i livet!

I mitten står den hispiga lilla Amygdala som faller avgörandet genom att låta känslorna ta överhanden, som vi skulle säga. Åt vilket håll som helst, för om Kortex kan skrämman vettet ur Amygdala så styr rädslan bort H från förälskelsen. Eller också dominerar lyckokänslorna och Kortex talar för döva (men lyckliga) öron.

Åsa Nilsson Foto: Ulla Montan

Åsa Nilsson kan sin hjärnforskning och skriver med lätthet, men det är en svår konst att balansera mellan det skönlitterära och det vetenskapliga. Här lyckas hon tyvärr

inte: det blir överkonstruerat och lite för tråkigt med alla förnumstiga utläggningar om hjärnans olika funktioner, och H blir aldrig mer än en klumpig konstruktion av en människa.

I stället blir det överraskande nog bäst i skildringen av H:s forskning, med oroliga studenter och pigga labbråttor. Där förenas det vetenskapligt analytiska med en road mänsklig blick, så att man plötsligt vill veta mer om rättornas upplevelser av det etiopiska injerabrödet.

Lotta Olsson
lotta.olsson@dn.se